

Тимчук А. Т.,
здобувач третього (освітньо-
наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

УДК 378:35:004.4:37.013.42
DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250630.08>

ГРАФІЧНА ГРАМОТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Сучасне суспільство живе в період стрімкого наростання інформаційних потоків у різних сферах діяльності, зокрема й освіти. Впровадження різноманітних засобів отримання, переробки, передачі, зберігання та подання інформації тягне за собою необхідність уміння працювати з інформаційним матеріалом, що постійно надходить. До теперішнього часу склалася велика кількість видів інформації, що класифікуються за різними ознаками. З огляду на це майбутні педагоги професійного навчання повинні вміти створювати та свідомо використовувати різні види інформації. Особливо популярною нині є графічна інформація, яка подається у вигляді образів (наочних символів) або фігур на схемах, ескізах, діаграмах, графіках. Під графічною інформацією також розуміють усю сукупність інформації, нанесену на найрізноманітніші носії – папір, плівку, кальку, картон, полотно, оргаліт, скло, стіну тощо.

Це актуалізує пошук ефективних методів і засобів навчання майбутніх педагогів професійної освіти роботи з графічною інформацією, що зумовлює необхідність формування в них графічної грамотності. Яка охоплює глибоке й різнобічне оволодіння студентами графічними знаннями, процесами оперування різними видами графічних зображень, графічною діяльністю, набуття вмінь та навичок читання й виконання креслень, умінь конструювати й моделювати вироби, виконувати геометричні побудови на кресленнях, формування готовності до свідомого використання графічної інформації в майбутньому в процесі роботи.

В англomовних джерелах графічна грамотність ототожнена з візуальною грамотністю [5; 6]. Міжнародна асоціація візуальної грамотності дала таке визначення візуальної грамотності: "сукупність здібностей, які стосуються зору, вони дають змогу візуально грамотній людині розрізняти та інтерпретувати візуальні дії, об'єкти та (або) символи, природні або штучні, що трапляються в навколишньому середовищі". Члени асоціації зазначають, що розвиток цих здібностей є фундаментальним для нормального навчання людини [4].

Графічна грамотність, як правило, розглядається дослідниками в контексті приналежності до графічної діяльності, що являє собою загальноосвітній і виховний засіб, джерело знань і засіб формування графічної грамотності [1]. Розкриваючи змістовні характеристики доцільно проаналізувати існуючі в науковій літературі визначення цього терміна, які відбивають різні позиції дослідників щодо його наповнення. Так, Г. Петренко графічну грамотність студентів трактує через сукупність умінь створювати й читати різні графічні зображення, переходити від об'єктів і процесів різного роду до їхніх графічних зображень і від графічних зображень до об'єктів і процесів [1].

Тоді як Н. Пономаренко графічну грамотність розглядає як уміння студентів технічних спеціальностей читати різноманітні графічні зображення (креслення, схеми, малюнки, трафіки, таблиці тощо), уміння їх будувати за допомогою різноманітних креслярських інструментів, а також від руки та на око, уміння акуратно, раціонально оформлювати записи, моделювати та конструювати графічні ситуації [2].

Для С. Романюк графічна грамотність є первинною сходинкою формування графічної культури та являє собою сукупність знань елементарних закономірностей теорії зображень і способів їх пізнання, що ґрунтуються на загальній геометричній освіті, практичних навичоках оформлення зображень і роботи з необхідним креслярським інструментом [3].

Визначаючи сутність цього поняття, його також можливо характеризувати як автоматизований спосіб диференціювання та перекодування звуків (фонем) мовлення у відповідні літери, накреслення їх на папері й водночас усвідомлення відтворюваних літерних комплексів (слів). Важливість формування графічної грамотності майбутніх педагогів професійного навчання, які повинні виконувати фахові функції в новій реальності, диктується її роллю в розвитку проєктного мислення та пізнавальних здібностей, просторових уявлень і просторової уяви, оволодіння професійними прийомами вираження творчої думки та графічними способами формотворення. Оволодіння засобами та формами графічного відображення об'єктів або процесів, правилами виконання графічної документації, оволодіння методами читання технічної, технологічної та інструктивної інформації заявлено як предметні результати освоєння програми вищої педагогічної освіти.

Для підготовки сучасного майбутніх педагогів професійного навчання в університетах необхідно розв'язувати задачі організації ефективного наукового, інформаційно-змістовного та методичного навчання для того, щоб вони були здатні формувати міжпредметні лінії в предметному полі. Адже в закладах фахової перед вищої освіти запроваджуються всілякі інновації, зокрема інженерно-технологічні

класи. Для роботи в цих спеціалізованих інженерно-технологічних класах, крім професійних компетентностей педагога, на наш погляд, майбутні педагоги професійного навчання зобов'язані володіти компетентностями, які стосуються інженерної діяльності, такими як графічна культура і графічна грамотність.

Список використаних джерел

1. Петренко Г. П. Розвиток графічної культури у студентів педагогічних вишів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка*. 2022. № 1(17). С. 56–61. <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2022.17.10>.
2. Пономаренко Н. Ю. Розвиток просторового мислення у студентів технічних спеціальностей як складова графічної грамотності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип. 1(105). С. 101–105. <https://visnyk.zu.edu.ua/article/view/261912>.
3. Романюк С. М. Графічна підготовка майбутніх педагогів у системі професійної освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2020. № 3. С. 49–53. <https://doi.org/10.32840/2522-9729.2020.3.9>.
4. Association of College and Research Libraries. ACRL Visual Literacy Competency Standards for Higher Education. American Library Association. 2011. URL: <http://www.ala.org/acrl/standards/visualliteracy> (дата звернення: 20.06.2025).
5. Kedra J. What does it mean to be visually literate? Examination of visual literacy definitions in a context of higher education. *Journal of Visual Literacy*. 2018. № 37. P. 67–84.
6. Reyna, J. A framework for digital media literacies for teaching and learning in higher education. *E-Learning and Digital Media*. 2018. № 15. P. 176–190.